

Oponentský posudek na disertační práci „Neuropsychologické aspekty úvodních stadií neurodegenerativních onemocnění“, autor Mgr. Tomáš Nikolai, Neurologická klinika 1. LF UK Praha

Vypracoval doc. MUDr. Roman Jiráček, CSc, Psychiatrická klinika 1. LF UK Praha

Předložená disertační práce se zabývá velmi aktuálním tématem psychologické diagnostiky preklinických a prodromálních stadií závažného neurodegenerativního onemocnění – Alzheimerovy choroby. Kromě skupiny pacientů s amnestickou formou mírné poruchy poznávacích funkcí, která je pokládána za prodromální stadium alzheimerovské demence pracoval autor se skupinou zdravých kontrolních osob a se skupinou osob se subjektivními stížnostmi na poruchy paměti.

Cíle práce byly jasně stanovené. Část práce byla věnována validačním a normativním studiím screeningových metod vhodných k diagnostice mírné poruchy poznávacích funkcí, k hodnocení paměťových a exekutivních funkcí. Byla provedena normativní studie testů verbální fluence. Tyto testy byly ověřeny u pacientů s mírnou poruchou kognitivních funkcí, u kontrolní skupiny i skupiny lidí se subjektivními stížnostmi na poruchy paměti. Práce si vytkla také za cíl zjištění, který z paměťových testů souvisí nejvíce s hipokampální dysfunkcí, kde byl porovnán test Enhanced Cued Recall (ERC) s běžně užívanými testy (Paměťový test učení AVLT, Reyova-Osterreitherova komplexní figura ROCFT).

Byly přesně a logicky stanoveny hypotézy:

1. Test verbální fluence u starších osob výrazně souvisí s věkem a vzděláním.
2. Sémantická verbální fluence dokáže odlišit osoby se subjektivním kognitivním postižením od zdravých kontrolních osob.
3. Test ECR (vybavení sa vodítka) hodnotí lépe hipokampální dysfunkci než test verbální paměti AVLT a test nonverbální paměti Reyova-Osterreitherova komplexní figura.
4. Výkon osob vyššího věku v testu MMSE výrazně souvisí s věkem a vzděláním.
5. Běžně používaný test kreslení hodin při použití detailních skórovacích systémů dokáže identifikovat pacienta s amnestickou formou mírné poruchy poznávacích funkcí.

V normativní studii testu verbální fluence bylo hodnoceno 540 osob ve věku 60 – 93 let, což je dostatečně rozsáhlý a reprezentativní soubor.

Byla potvrzena hypotéza, že věk má signifikantní vliv na verbální fluci u starších osob, ale vliv má rovněž počet let vzdělání. V kategorii sémantické verbální fluence „zelenina“ nebyla zjištěna korelace s věkem, ale s pohlavím. Vliv pohlaví nebyl zjištěn v testu fonemické verbální fluence. Vliv pohlaví nebyl zjištěn v subtestu „zvířata“.

V normativní studii testu MMSE byl zjištěn statisticky signifikantní vliv věku i vzdělání na výkon, vliv pohlaví nebyl významný.

Předpoklad, že sémantická verbální fluence bude narušena u lidí se subjektivní poruchou kognice, se prokázal pouze v kategorii „zelenina“ ve 31-60 vteřině testu, jinak byl výkon shodný s výkonem kontrolních osob. Obě skupiny pak byly signifikantně lepší než pacienti s amnestickou poruchou poznávacích funkcí.

56 lidí ze skupiny amnestické mírné poruchy poznávání a kontrolních zdravých osob podstoupilo volumetrické vyšetření celého mozku a hipokampů pomocí magnetické rezonance. Pak byly provedeny testy ECR, AVL, ROCFT. Výkon v žádném z těchto testů nekoreloval s celkovým objemem mozku, ale s objemem hipokampů, přičemž test ECR nebyl oproti předpokladu lepší než AVL a ROCFT.

U testu kreslení hodin bylo porovnáno několik způsobů hodnocení. Doporučen detailní způsob hodnocení, který zvyšuje citlivost testu. Sám test nestačí pro hodnocení mírné poruchy poznávání, je třeba kombinovat test kreslení hodin a MMSE, čímž se podstatně zvyšuje senzitivita.

Práce má velmi pěknou úpravu, je přehledná, doložená publikacemi.

Mgr. Nikolai prokázal velmi úspěšnou publikační činnost. V práci je doloženo 22 článků s impakt faktorem, z čehož 8 článků slouží jako podklad práce a dalších 9 se vztahuje k tématu. Předkladatel je také autor 2 monografií, spoluautor 2 monografií a autor 4 článků v recenzovaných časopisech bez IF.

Disertaci hodnotím jako velmi kvalitní práci.

Doporučuji udělit Mgr. Tomáši Nikolaiovi titul Ph.D.

Doc. MUDr. Roman Jiráček, CSc

15/8/2015

